

PRIKAZ KNJIGE AUTORA ZEMIRA SINANOVIĆA SAMOUBISTVO – IZBOR POJEDINCA I (ILI) POSLJEDICA KRIZE

BOOK REVIEW OF ZEMIR SINANOVIĆ SUICIDE – THE CHOISE OF AN INDIVIDUAL AND (OR) RESULT OF A CRISIS

Džemal Najetović
Pravni fakultet Univerziteta u Zenici

SAŽETAK

Cilj je ukazati na problem posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP) i samoubistava u Bosni i Hercegovini. Rezultati naučnih istraživanja pokazuju da svako ko je bio u Sarajevu ima određene posljedice (sa umjerenim simptomima koji se kontrolišu), manji broj ima neke manifestne simptome, ali, ima i onih koji imaju komplicirani oblik PTSP. Na drugoj strani, oni koji su držali Sarajevo u opsadi, prema povjerenim pričama, imaju noćne košmare praćenje teškim i dugim nespavanim noćima i krikovima žrtava, a prema rezultatima istraživanja većina ih je oboljela od posttraumatskog stresnog poremećaja, usljed čega su mnogi počinili i samoubistvo. Stope samoubistava u Republici Srpskoj 1992.-2005. su visoke i kritično visoke, što je alarmantan podatak ne samo za bosanskohercegovačko društvo i državu već i za Svjetsku zdravstvenu organizaciju. Odgovor na visoke i kritično visoke stope samoubistava u Republici Srpskoj – posebno na kritično visoke stope samoubistava kod demobilisanih boraca Vojske Republike Srpske (37,2) treba tražiti (i) u činjenici da su pripadnici Vojske Republike Srpske bili (i) nosioci planiranja, naređivanja i izvršavanja brojnih ratnih zločina (izrečena im je ukupno 1.761 godina zatvora), a njih 19.473 (i) zločina genocida nad Bošnjacima. Najilustrativniji primjer do koga se čovjek može spuštati u činu zločina je naredba ratnog zločinca Ratka Mladića, izdata početkom maja

1992. godine potčinjenim oficirima, od kojih se rezolutno traži da bombardiraju stambene četvrti Sarajeva sve dok tamošnjem stanovništvu „ne razvuče pamet“!

Ključne riječi: Posttraumatski stresni poremećaj, samoubistvo,...

Key words: Post-traumatic stress disorder, suicide,...

SUMMARY

The aim is to show the problem of post-traumatic stress disorder (PTSD) and suicides in Bosnia and Herzegovina. Results of scientific research show that anyone who was in Sarajevo has a certain consequences (with moderate symptoms which are controlled), fewer have some manifest symptoms, but, there are those who have a complicated form of PTSD. On the other side, those who kept Sarajevo in siege, according to entrusted stories, have nightmares followed by hard and long sleepless nights and screams of the victims, and according to results of research most of them were suffering of post-traumatic stress disorder (PTSD), causing many suicides. Suicide rate in Republic of Srpska 1992-2005 are high and critically high, which is alarming information, not only for the Bosnia and Herzegovina's society and country itself but also for the World's health organization. Answer to high and critically high suicide rates in Republic of Srpska,

especially on critically high suicide rates on demobilized soldiers from Republic of Srpska Army (37,2 %) should be sought in the fact that members of Republic of Srpska Army were responsible for planning, ordering and executing numerous of war crimes (they got 1.761 years of prison in total) , and 19.473 of them for genocide crimes on Bosnians. The most illustrative example of how man can descend in the act of war crimes is an order of criminal Ratko Mladic, issued at the beginning of May 1992 to his subordinate officers, from whom he asked to constantly bomb residential areas of Sarajevo until the residents “get out of their minds”!

SADRŽAJ

PREDGOVOR

UVOD

TEORIJSKA RAZMATRANAJ PROBLEMA SAMOUBISTVA

1. Definisavanje samoubistva
2. Opšta razmatranja i pristup teoriji samoubistva

VANDRUŠTVENI UZROCI SAMOUBISTVA

SAMOUBISTVO KAO DRUŠTVENA POJAVA

1. Opšta razmatranja o samoubistvu kao društvenoj pojavi
2. Društveni uzroci i tipovi samoubistva
 - 2a. Egoističko samoubistvo
 - 2b. Altruističko samoubistvo
 - 2c. Anomičko samoubistvo
 - 2d. Fatalističko samoubistvo
 - 2e. Individualni oblici različitih tipova samoubistava
3. Religijsko – moralni pristup razumijevanju čina samoubistva

SAMOUBISTVO – IZBOR POJEDINCA I (ILI) POSLJEDICA KRIZE

REZULTATI ISTRAŽIVANJA PROBLEMA SAMOUBISTVA U BOSNI I HERCEGOVINI (1985. – 2005.)

1. Opšti podaci o Bosni i Hercegovini
2. Uzroci i pokazatelji izvršenih samoubistava u Bosni i Hercegovini (1985.-2005.)

SAMOUBISTVA U ZEMLJAMA OKRUŽENJA

1. Samoubistva Republici Srbiji
2. Samoubistva u Republici Hrvatskoj

PREVENCIJA SAMOUBISTAVA

ZAVRŠNA RAZMATRANJA

SUMMARY

BIBLIOGRAFIJA

Naziv djela-naslov originala: „ Samoubistvo – izbor pojedinca i (ili posljedica krize)“.

Autor: Doc. dr. sci. Zimir Sinanović.

Obim rukopisa: ukupno 528 stranica, sedam poglavlja, predgovor, uvod, završna razmatranja, sažetak, bibliografija, prilozi, recenzije, bilješke o autoru.

Izdavač, štampa i godina: Univerzitet u Sarajevu – Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Sarajevo, 2012.

PRILOZI

Nekad i sad. Užasi viđeni očima djece Srebrenice

Slučaj srpskog snajperiste, kojeg je duh ubijene djevojčice Dijane progonio osam godina

Autor knjige, brigadir dr. Zemir Sinanović, sa Vrhovnim komandantom Armije Republike Bosne i Hercegovine, gospodinom Alijom Izetbegovićem, u ratu i miru

RECENZIJE

O AUTORU

UVOD

Samoubistvo je (vrlo) kompleksan problem, permanentno prisutan u svim društvima kroz historiju. Prema zvaničnoj statistici, u toku godine u svijetu jedan milion ljudi izvrši samoubistvo. U posljednjih pedeset godina stopa samoubistava u svijetu je povećana za 60%. Godišnje u Evropi oko 43.000 ljudi izvrši samoubistvo, a preko 700.000 njih pokuša samoubistvo. Od 1974. godine zabilježen je porast samoubistava među muškarcima za 35%. Upozoravajući je porast samoubistava za 65% kod mladih osoba (od 15 do 24 godine života).

U periodu 1985.-2005. ukupno je u Bosni i Hercegovini počinjeno 10.219 samoubistava. Očekivani trend samoubistava u Bosni i Hercegovini nastavljen je i u periodu 2006.-2010., kada je zabilježeno ukupno 2.525 samoubistava.

Rezultati dosadašnjih istraživanja, kao i svakodnevna klinička praksa, ukazuju na porast samoubistava u Bosni i Hercegovini, naročito nakon agresije (1992.-1995.). U knjizi *Samoubistvo – izbor pojedinca i (ili) posljedica krize*, autora doc. dr. sci. Sinanović Zemira, na sadržajan način prikazani su rezultati empirijskog istraživanja samoubistava u Bosni i Hercegovini (1985.-2005.), posebno su prikazani uzroci i motivi samoubistava u poslijeratnom periodu.

Po broju samoubistava (na svjetskom nivou) entitet Republika Srpska za 2000. godinu zauzima 9. mjesto, što je više nego alarmantan podatak ne samo za bosanskohercegovačko društvo i državu već i za Svjetsku zdravstvenu organizaciju. Odgovor na visoke i kritično visoke stope samoubistava u Republici Srpskoj - posebno na kritično visoke stope samoubistava kod demobilisanih boraca Vojske Republike Srpske (37,2) treba tražiti (i) u činjenici da su pripadnici Vojske Republike Srpske bili (i) nosioci planiranja, naređivanja i izvršavanja brojnih ratnih zločina, a njih 19.473 je učestvovalo (i) u zločinu genocida nad Bošnjacima u i oko Srebrenice.

Navedeni problem (samoubistava) ne smije biti samo problem Republike Srpske, (zvanično i nije: na brojnoj skali problema u Republici Srpskoj ovaj se problem uopšte ne nalazi), ovo treba biti problem države Bosne i Hercegovine, ali i međunarodni problem (posebno Svjetske zdravstvene organizacije), budući da u slučaju nedostatka adekvatne društvene predikcije i prevencije, kod navedene kategorije lica, možemo imati ekspanziju (najtežih oblika) PTSP i samoubistava, ali i drugih oblika društvene destrukcije.

Snage odbrane BiH od agresije, ipak, bilježe mali broj samoubistava, u odnosu koliko se to (znanstveno) očekivalo. Tačnije, prisutan je nesrazmjer između obima i jačine traume (kroz koju su prolazile snage odbrane) i broja realiziranih samoubistava.

Dakako da ovakva istraživanja kompleksnog problema ne lišavaju naučnu sociologiju i psihologiju ni mogućnosti ni dužnosti da detaljnije proučavaju i astrukturni (elementarni) oblik pojedinih socioloških i psiholoških problema, a naročito onih koji se javljaju kao tipične reakcije na podražaje fizičke okoline.

U današnjem određenom spoznajno-teorijskom smislu, autor obrađuje problem i pojavu samoubistva i, pri tome, označuje ono zbiljsko što opstoji, neovisno o subjektu koji spoznaje. Um, faktor ja i

razum pripadaju području osjetne prirode, a sastoje se od profinjene psihičke materije. Socijalni i psihički život autor promatra kao organsku cjelinu. Zalaže se da društvo potpunije razumije i shvati problem samoubistva izdvajajući ga iz cjeline društvenog života (socijalne i psihičke strukture).

Cjelovitost i strukturalna međuzavisnost socijalnih i psihičkih procesa, naglašena i izražena kroz samoubistvo, kao reakciju na određene socijalne uslove i društvenu praksu, podstiče daljnja istraživanja u oblasti psihoanalize i individualne psihologije.

Autor je detaljno obradio i religijsko-moralni pristup razumijevanju čina samoubistva. Jasno je da ni u jednoj religiji samoubistvo nije dozvoljeno. Međutim, etičke teorije različito određuju prirodu moralne sankcije. Autonomna etika nalazi sankciju u samoj prirodi etičkog čina, u njegovoj pripadnosti vrijednosnom redu, u njegovoj saglasnosti sa savješću. Heteronomnu religijsku etiku sačinjava božija volja i određenje, nagrada ili kazna u budućem svijetu.

U knjizi su prisutni i stavovi da odgovor na samoubistvo postoji. Raznim oblicima prevencije moguće je dokidanje ove štetne društvene pojave, koja počinje raznim oblicima otuđenja osobe. Zbog toga je neophodno preventivno djelovati u otkrivanju suicidalne osobe i optimistički ih uvjeravati u bolje sutra. Ovo uvjeravanje treba biti zasnovano na što realnim shvatanju sadašnjosti kao adimenzionalne granice između dviju negativnih determinacija: prošlosti (onoga što više nije) i budućnosti (onoga što još nije).

TEHNIČKI PODACI O KNJIZI

Knjiga ima 528 stranica. Pisana je kompjuterskim ispisom sa uobičajenim proredom, marginom i formatom slova 12. Format knjige je B-5, tvrdi povez.

AKTUELNOST I ORIGINALNOST TEMATIKE KNJIGE

Autor ovom knjigom na jednom mjestu ukazuje na svu problematiku vezanu za problem samoubistva. Na jasan, stručan i pregledan način uspio je obraditi problematiku vezanu za ovu društvenu pojavu. Pristup obrađenoj temi je originalan, kako po svojim sadržajima, tako i po konkretnoj problematici.

TERMINOLOGIJA, JEZIK I STIL

Autor je u knjizi pravilno koristio stručni vokabular. Tekst je primarno pisan opisnim i analitičkim jezikom. Jezik i stil su razumljivi, jasni, jednostavni, prirodni, odmjereni, racionalni, koherentni i stručni. Autor je pravilno koristio ekspertni jezik sa stručnim sociološkim i psihološkim terminima. Uspješno je izbjegao zamke frazeologije, u smislu da je poopštavao konkretne pojmove i koristio leksiku *sui generis*.

Ocjena i kategorizacija knjige

Ono što je u ovoj knjizi najbitnije su lični stavovi i zapažanja - naučne činjenice koje je autor izučavao tokom niza godina.

Teorijski i praktični diskurs problematiziranja samoubistva, u najširem smislu, odlikuje stalno nastojanje afirmacije temeljnih naučnih principa koji se prelamaju i kontekstualiziraju u višeslojan set socioloških i psiholoških repera. U tom smislu, knjiga, u svojoj ukupnosti, nosi značajnu dozu edukativnog sadržaja, što je čini korisnom za studij brojnih nauka (političkih, pravnih, medicinskih, kriminalističkih, socioloških i dr.).

Potrebna je velika količina „namjernog“ nepoznavanja činjenica da bi se bilo koji dio ove knjige protumačio tendencioznom ili, pak, kao puka koincidencija.

a) Ocjena knjige

1. Sadržaj knjige u potpunosti se odnosi na naslov.
2. Knjiga nema strukturalnih problema, niti nedovoljno obrađenih dijelova.
3. Sa aspekta naučnosti, knjiga je relevantna.
4. Suštinskih i formalnih primjedbi nemam.
5. Knjigu sa zadovoljstvom preporučujem za čitanje.

b) Kategorizacija knjige

Ova knjiga je rezultat velikog i pasioniranog naučnog rada. **Ima sve**

naučne karakteristike i može poslužiti širokom krugu korisnika kao značajan izvor informacija vezanih za problem samoubistva. Kategorizujem je kao veoma značajan naučni rad i preporučujem za izučavanje.

Srdačne čestitke autoru koji je mnogo uradio i još više obećava u ovoj oblasti. Čestitam i izdavaču Univerzitetu u Sarajevu – Institutu za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava. Čestitam i recenzentima prof. dr. Grbo Ismetu, prof. dr. Dizdarević Ismetu i prof. dr. Žiga Jusufu.

